

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ЦЕНТРАЛЬНОУКРАЇНСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ТЕХНІЧНИЙ
УНІВЕРСИТЕТ

Кафедра сільськогосподарського машинобудування

СИЛАБУС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Назва курсу	Статистичні методи обробки даних
Викладач	Олексій ВАСИЛЬКОВСЬКИЙ, Кандидат технічних наук, професор, професор кафедри сільськогосподарського машинобудування
Контактний тел.	(066) 77 07 483
E-mail	olexa74@ukr.net
Обсяг та ознаки дисципліни	Вибіркова дисципліна, змістових модулів – 2. Форма контролю: залік. Загальна кількість кредитів – 4, годин – 120. Формат: очний (face to face) / дистанційний (online). Мова викладання: українська.
Консультації	Консультації проводяться відповідно до Графіку, розміщеному в інформаційному ресурсі moodle.kntu.kr.ua; у режимі відео конференцій Google Meet, через електронну пошту, Viber, Telegram за домовленістю.
Пререквізити	Особливі вимоги відсутні

1. Мета і завдання дисципліни

Метою викладання дисципліни «Статистичні методи обробки даних» є розвиток творчого мислення, освоєння методології та методів наукових досліджень та прийомів і методів статистичної обробки отриманих дослідних даних.

Завдання вивчення дисципліни:

- надати знання з організації, способів проведення емпіричних наукових досліджень;
- прищепити навички з обробки отриманих експериментальних даних;
- навчити плануванню і проведенню багатofакторних експериментів.

2. Результати навчання

У результаті вивчення навчальної дисципліни здобувач вищої освіти повинен

знати:

- основні методи і прийоми, що використовуються для проведення емпіричних наукових досліджень;
- способи обробки отриманих експериментальних даних;
- основи дисперсійного аналізу отриманих статистичних математичних моделей.

вміти:

- ставити та розв'язувати задачі, застосовуючи передові інженерні методи розрахунку на базі знання методології наукового дослідження та специфіки проблеми, що вирішується;
- аналізувати інженерні об'єкти, процеси і методи, застосовувати принципи системного аналізу, причинно-наслідкових зв'язків між значущими факторами та науковими і технічними рішеннями;
- уміти організувати розробку програм та проведення комплексних досліджень та випробувань машин;
- уміти використовувати методи планування експерименту, виконувати експериментальні дослідження та обробляти їх результати..

набути соціальні навички (soft-skills):

- здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях;
- здатність застосовувати сучасні інформаційні технології у науковій діяльності, організації та проведенні навчальних занять, управлінні науковими проектами та/або складанні пропозицій щодо фінансування наукових досліджень;
- здатність і готовність до застосування методів, методології і прийомів організації навчально-пізнавальної діяльності.

фахові (special-skills):

- мати глибинні знання із спеціальності, зокрема засвоєння основних концепцій, розуміння теоретичних і практичних проблем, історії розвитку та сучасного стану наукових знань за спеціальністю, оволодіння термінологією з досліджуваного наукового напрямку;
- здатність засвоювати та уміло використовувати математичні (аналітичні та числові) методи для аналізу, дослідження і моделювання процесів машин, дослідження функціонування робочих органів машин;
- здатність і готовність розробляти інноваційні конструкції, технологічні процеси і технології у галузевому машинобудуванні, зокрема з врахуванням соціальних потреб, новітніх методів виробництва,

заощадження наявних енергоресурсів, використання альтернативних енергетичних джерел;

- здатність відшукувати і використовувати міждисциплінарні і міжгалузеві зв'язки у науковій діяльності;
- знання, вміння та навички розробляти та реалізовувати наукові проекти і програми в галузі машинобудування. фахові (special-skills):

3. Політика курсу та академічна доброчесність

Очікується, що здобувачі вищої освіти будуть дотримуватися принципів академічної доброчесності, усвідомлювати наслідки її порушення. При організації освітнього процесу в Центральнотукаїнському національному технічному університеті здобувачі вищої освіти, викладачі та адміністрація діють відповідно до: Положення про організацію освітнього процесу; Положення про організацію вивчення вибіркових навчальних дисциплін та формування індивідуального навчального плану ЗВО; Кодексу академічної доброчесності ЦНТУ.

4. Програма навчальної дисципліни

Змістовий модуль 1. Класичний експеримент

Тема 1. Отримання дослідних даних

Вступ. Способи отримання дослідних даних. Класифікація і місце застосування експериментів.

Тема 2. Вибір варійованих факторів

Вибір варійованих факторів. Встановлення діапазонів і інтервалів варіювання. Залежність об'єму експерименту від кількості факторів. Ранжування факторів

Тема 3. Точність вимірювань.

Точність, похибки вимірювань. Практичне визначення похибки, встановлення необхідної кількості вимірювань.

Тема 4. Проведення однофакторного експерименту

Послідовність проведення однофакторного експерименту. Складання методики.

Тема 5. Обробка експериментальних даних

Поняття мінімальної обробки дослідних даних. Визначення середнього значення, дисперсії, стандарту та похибки експерименту.

Тема 6. Інтерпретація дослідних даних.

Способи подачі результатів дослідів. Побудова графіків залежностей. Формулювання висновків.

Тема 7. Згладження дослідних даних

Вступ. Способи апроксимації дослідних даних. Графічний метод згладження. Застосування методу найменших квадратів з лінійним та параболічним наближенням.

Застосування різницевого методу апроксимації

Тема 8. Отримання емпіричних формул

Отримання емпіричних формул методом вибраних точок та методом найменших квадратів. Отримання емпіричних формул методом середніх

Змістовий модуль 2. Повний факторний експеримент

Тема 9. Факторний експеримент.

Мета і задачі проведення багатофакторних експериментів. Методика проведення. Рандомізація дослідів. Кодування факторів.

Тема 10. Факторний експеримент ПФЕ 2^2 .

Складання плану-матриці ПФЕ 2^2 . Перевірка відтворюваності дослідів. Дисперсія відтворюваності.

Тема 11. Факторний експеримент ПФЕ 2^2 .

Визначення коефіцієнтів рівняння регресії. Перевірка адекватності моделі. Значущість коефіцієнтів рівняння регресії. Побудова поверхні відгуку. Аналіз.

Тема 12. Факторний експеримент ПФЕ 2^3 .

Складання плану-матриці ПФЕ 2^3 . Перевірка відтворюваності дослідів. Дисперсія відтворюваності.

Тема 13. Факторний експеримент ПФЕ 2^3 .

Визначення коефіцієнтів рівняння регресії. Перевірка адекватності моделі. Визначення значущості коефіцієнтів рівняння регресії. Побудова поверхонь відгуку. Аналіз.

5. Система оцінювання та вимоги

Види контролю: поточний, підсумковий. Методи контролю: спостереження за навчальною діяльністю здобувачів, усне опитування, письмовий контроль. Рейтинг студента із засвоєння дисципліни визначається за 100 бальною шкалою, у тому числі: перший модуль – 50 балів, другий модуль – 50 балів. Семестровий залік полягає в оцінці рівня засвоєння здобувачем вищої освіти навчального матеріалу на лекційних, практичних, семінарських або лабораторних заняттях і виконання індивідуальних завдань за стобальною та дворівневою («зараховано», «не зараховано») та шкалою ЄКТС результатів навчання.

12. Рекомендована література

1. Васильковський О.М., Лещенко С.М., Васильковська К.В., Петренко Д.І. Підручник дослідника. Навчальний посібник для студентів агротехнічних спеціальностей. Х.: Мачулін. 2016 р. 204 с. http://dspace.kntu.kr.ua/jspui/bitstream/123456789/2898/3/Pidruchnik%20doslidnika_2016.pdf
2. Васильковський О.М., Лещенко С.М., Васильковська К.В., Петренко Д.І. Основи наукових досліджень. Перші наукові кроки. Навчальний посібник. Х.- Мачулін. 2019 р. 164 с.
3. Методичні вказівки для виконання практичних робіт з курсу «Статистичні методи обробки даних» для студентів спеціальностей 8.05050312 – Машини та обладнання сільськогосподарського виробництва; 8.05050313 – Обладнання переробних і харчових виробництв; 8.10010203 – Механізація СГВ. – Кіровоград, 2015.
4. Петренко М.М. Основи наукових досліджень в сільськогосподарському машинобудуванні. Кіровоград, 1997, 170 с.
5. Пилипчук М.І., Григор'єв А.С., Шостак В.В. Основи наукових досліджень. Підручник. К.: Знання. 2007. 270 с.
6. Хайлис Г.А., Коновалюк Д.М. Основи проектування і дослідження сільськогосподарських машин. – Київ, НМК ВО, 1992. – 319с.

Допоміжна

7. Білуха М.Т. Основи наукових досліджень: Підручник. - К.: Вища школа, 1997.
8. Британ В.Т. Організація вузівської науки. - К., 1992.
9. Романчиков В.І. Основи наукових досліджень. Навчальний посібник. – К.: Центр учбової літератури, 2007. – 254 с.
10. Соловійов С.М. Основи наукових досліджень. Навчальний посібник. – К.: Центр учбової літератури, 2007. – 176 с.
11. Цехмістрова Г.С. Основи наукових досліджень. Навчальний посібник / Київ: Видавничий Дім «Слово», 2003.- 240.

6. Інформаційні ресурси

12. <http://nbuv.gov.ua> .
13. <https://essuir.sumdu.edu.ua/> .
14. <http://dspace.kntu.kr.ua/> .
15. <http://moodle.kntu.kr.ua/my/> .
16. <https://books.google.com.ua/>
17. <http://distance.dnu.dp.ua/ukr/nmmateriali/documents/statobrd.pdf>
18. https://books.google.com.ua/books?hl=uk&lr=&id=PUkOBwAAQBAJ&oi=fnd&pg=PR7&dq=Fundamentals+of+Modern+Statistical+Methods:+Substantially+Improving+Power+and+Accuracy&ots=1M4U196JFj&sig=5XnQ3LRY1G5G5qPQAQigb9UGo8A&redir_esc=y#v=onepage&q=Fundamentals%20of%20Modern%20Statistical%20Methods%20Substantially%20Improving%20Power%20and%20Accuracy&f=true